

SUOSITUS OMAEHTOISESTA KOTITESTAUKSESTA JA TESTITULOKSEN AIHEUTTAMISTA TOIMENPITEISTÄ

Testattavan itse tai läheisensä avustamana tekemä antigeenitestausta ("kotitestausta") on muodostunut useissa maissa keskeiseksi epidemianhallinnan työkaluksi. Kotitestit ovat omaehtoisesti laajalti jo käytössä Suomessakin. Tämän suosituksen tarkoituksena on täsmentää omaehtoisen kotitestauksen käytön aiheita sekä selkeyttää testituloksesta johtuvia toimenpiteitä.

Suositus perustuu Kansallisen koronatestausvalmiuden koordinaatioryhmän asiantuntemukseen. THL on jo aiemmin ohjeistanut kotitestien käyttöä, eivätkä nämä ohjeet syrjäytä aiemmin annettuja ohjeita (<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus/koronavirustestit>).

YLEISTÄ

Kotitestien herkkyys oireisen taudin toteamisessa on parhaimmillaan kohtuullisen hyvä verrattuna terveydenhuollossa tehtyyn PCR- testiin. Vaikka kotitestit ovat melko helppokäyttöisiä, riippuu niiden luotettavuus näytteen asianmukaisesta ottamisesta ja testin toteuttamisesta kunkin testin ohjeen mukaisesti. Testaamalla kaikki (erityisesti oireiset) perheenjäsenet tai muut samassa taloudessa asuvat samanaikaisesti voidaan tartuntaryppäiden löytämistä tehostaa.

Negatiivinen kotitestitulokset ei vapauta yleisperiaatteesta, jonka mukaisesti oireisen ihmisen tulee välttää kontakteja taudinaiheuttajasta riippumatta. Kotitestausta ei myöskään korvaa terveydenhuollon tekemää testiä tilanteissa, joissa henkilö on saanut paikallisilta viranomaisilta tai lääkäriltään ohjeen tällaiseen hakeutua.

MILLOIN TESTAAMINEN ON PERUSTELTUA?

Oireisen henkilön kotitestin tekeminen on perusteltua eikä sille ole varsinaisia vasta-aiheita. Oikean vastauksen todennäköisyyttä voidaan taudin alkuvaiheessa lisätä tiheämmällä testaamisella.

Testin ottamisella ei pidä hidastaa vakavasti sairaan potilaan hakeutumista hoitoon eikä viivästyttää riskiryhmään kuuluvan henkilön hakeutumista viralliseen koronatestaukseen alueensa ohjeistuksen mukaisesti.

Eryityisesti kotitestaamista suositellaan:

- kaikille henkilöille, joilla on lieviä koronavirustartuntaan sopivia oireita
- oireisille alle 12-vuotiaille lapsille ja samanaikaisesti hänen vanhemmilleen ja yli 12-vuotiaille sisaruksilleen. Perheensisäiset tartunnat ovat tähän asti pääsääntöisesti tapahtuneet aikuisista lapsiin, joten pelkkä lasten testaaminen ei riitä.
- kaikille altistuneille rokotusstatuksesta ja oireilusta riippumatta, vähintään kahdesti kolmen päivän välein (oireettomien testaamiseen on käytettävä testiä, joka on nimenomaan tarkoitettu oireettomien testaamiseen). **Eryityisesti pian altistuksen jälkeen otettu testi ei kuitenkaan poissulje mahdollista tartuntaa.** Estettä tiheämmällekään (päivittäin) testaukselle ei ole, mikäli altistuneella on tähän mahdollisuus.

Tilanteissa tai kohderyhmissä, joissa koronavirustartuntojen esiintyvyys on korkea, voidaan antigeenitestausta hyödyntää myös oireettomien henkilöiden testaamiseen. Tällöin on käytettävä testejä, jotka on nimenomaan tarkoitettu oireettoman tartunnan seulontaan. Parhaimmillaan näin voidaan kuitenkin pienentää riskiä oireettomien taudinkantajien aiheuttamiin lisätartuntoihin.

On huomioitava, että esimerkiksi työterveyshuollon organisoima näytteenotto, analytiikka ja tuloksen kirjaaminen on säädeltyä, luvanvaraista terveydenhuollon toimintaa, eikä tämä ohjeistus koske sitä. Työnantajat voivat kuitenkin hankkia työntekijöilleen kotitestejä heidän käyttöönsä, mutta eivät tällöin voi edellyttää työntekijöiden kertovan testin tulosta. Tällä toimintamallilla on saatu hyviä tuloksia Suomessakin.

TOIMENPITEET POSITIIVISEN KOTITESTITULOKSEN JÄLKEEN

Positiiviseen kotitestitulokseen on oirekuvasta riippumatta suhtauduttava kuten virallisella testillä saatuun positiiviseen tulokseen.

Käytännössä tämä tarkoittaa omaehtoista eristystä eli pysymistä kotona, kontaktien minimoimista ja mahdollisuuksien mukaan myös edeltävän 2-3 vuorokauden ajalta tiedossa olevien kontaktien informoimista. Positiivisen testituloksen saaneen tulee olla omaehtoisessa eristyksessä kymmenen vuorokauden ajan (viranomaisten kulloistenkin suositusten mukaisesti) oireiden alusta. Oireettoman henkilön kohdalla omaehtoisen eristäytymisen aika lasketaan ensimmäisestä positiivisesta testituloksesta alkaen.

Terveydenhuollossa tehty testi tarvitaan tartuntatautilain mukaisen tartuntatautipäivärahan saamiseen (kts. alla).

OHJE TESTITULOKSEN VARMISTAMISESTA TERVEYDENHUOLLOSSA TEHTÄVÄLLÄ KORONAVIRUSTESTILLÄ

Kotitestauksella ei ole virallista asemaa mahdollisten etuuksien, eristys- ja karanteenipäätösten tai koronapassiin oikeuttavien merkintöjen osalta. Negatiivinen testituloks ei myöskään poissulje tartunnan mahdollisuutta.

Positiivista testitulosta ei automaattisesti ole tarvetta aina varmistaa terveydenhuollossa tehdyllä testillä, vaikka sitä edelleen paikallisen testauskapasiteetin puitteissa suositellaan.

Syitä positiivisen kotitestituloksen varmistamiseen terveydenhuollossa voivat olla mm.

- tarve eristys- tai karanteenipäätökseen ja sen mukaiseen päivärahaan itsellä tai perheenjäsenellä
- tarve saada tulos esimerkiksi koronapassia varten
- vakavat oireet (otettava viipymättä yhteys terveydenhuoltoon)
- kuuluminen riskiryhmään
- raskaus
- työskentely SOTE- alalla hoito- tai hoivatyössä

Mikäli kotitestillä positiivisen tuloksen saaneella henkilöllä on tarve saada terveydenhuollossa varmistettu positiivinen tulos, suositellaan tähän tarkoitukseen ensisijaisesti PCR- testiä. Paikalliset olosuhteet ja käytännöt tulee kuitenkin huomioida.

Pelkkä sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan saaminen ei automaattisesti edellytä karanteenipäätöstä, vaikka tartuntatautipäivärahan saaminen sitä edellyttääkin. Periaatteellista estettä muiden hengitystieinfektioiden yhteydessä yleisesti työnantajakohtaisesti käytettävälle omaan ilmoitukseen perustuvalle sairauslomakäytännölle ei ole, mutta päätöksen tästä tekee työnantaja.

Koronapassimerkinnän saamiseen oikeuttava PCR-testaus säilyy positiivisena yleensä pitkään tartuttavuuden loputtuakin. Tässä tarkoituksessa varmistustestiä ei tarvitse tehdä välittömästi vaan paikallisen testauskapasiteetin sallimissa rajoissa, yleensä kuitenkin noin kymmenen päivän sisällä kotitestistä.

Tätä ohjeistusta päivitetään epidemiatilanteen, säädöspohjan muutosten tai muiden syiden sitä edellyttäessä.